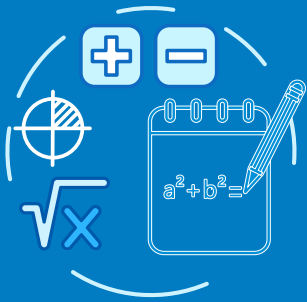

VI. დავალების წარდგენა

კუთხით გასროლილი სხეულის მოძრაობის აღწერა ძალიან მნიშვნელოვანია სხვადასხვა ყოფით სიტუაციაში.

? საკვანძო კითხვა:

- როგორ არის შესაძლებელი კუთხით გასროლილი სხეულის მოძრაობის მათემატიკური მოდელირება?

კომპლექსური დავალება

კუთხით გასროლილი სხეულის მოძრაობის აღწერა

შენი დავალება

წარმოიდგინეთ, რომ ხართ ახალგაზრდა მეცნიერთა კლუბის წევრი და გევალებათ გამოიკვლიოთ კუთხით გასროლილი სხეულის მოძრაობა.

კერძოდ, შესასწავლია:

- დაადგინოთ გასროლის ადგილიდან რა მანძილის მოშორებით დავარდება კონკრეტული კუთხით გასროლილი სხეული.

- როგორ არის დამოკიდებული დაცემის მანძილი სიჩქარესა და კუთხეზე?
- რაზეა დამოკიდებული ობიექტის მდებარეობა სივრცეში? როგორ არის დამოკიდებული მიწიდან ობიექტის სიმაღლე დროზე?

იმისათვის, რომ გამოიკვლიოთ კუთხით გასროლილი სხეულის მოძრაობა, შედიეთ საიტზე [Phet. Colorado.Edu](https://phet.colorado.edu) ან [Ck12 – მიზანში სროლა](https://www.ck12.org) და ცვალოთ პარამეტრები (კუთხე, სიჩქარე და ა.შ.) და დაადგინეთ, როგორ არის დამოკიდებული დაცემის მანძილი სიჩქარესა და კუთხეზე.

VI. დავალების წარდგენა

კომპლექსური დავალება

თუ აირჩევთ მებისრის სიმულაციას:

- დააყენეთ პარამეტრები ისე, რომ ისარი მოხვდეს მიზანში.
- თქვენ მიერ დაყენებული პარამეტრები დააორგანიზეთ ცხრილში.
- დაწერეთ სიტუაციის აღმწერი მათემატიკური მოდელი (განტოლება). დაფიქრდით, რატომ შეიძლება იყოს მნიშვნელოვანი სიტუაციის მათემატიკური მოდელის შექმნა?

შედეგად: ჯერ დააფიქსირეთ კუთხე, ცვალებით სიჩქარე და გამოიკვლიეთ, შემდეგ დააფიქსირეთ სიჩქარე, ცვალებით კუთხე და გამოიკვლიეთ. თუ აირჩევთ ზარბაზნის სიმულაციას

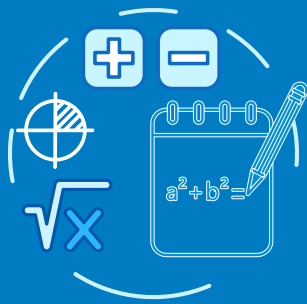
კვლევის შედეგად შეგროვებული მონაცემები დააორგანიზეთ ცხრილში:

ვარიანტი 1

	გასროლის კუთხე	საწყისი სიჩქარე (მ/წმ)	ფრენის სიშორე (მ-დაცემის ადგილი)	ფრენის დრო (წმ)	მაქსიმალური სიმაღლე (მ)	დამატებითი ინფორმაცია
ცდა 1	15°	4 მ/წმ				
ცდა 2	15°	8 მ/წმ				
ცდა 3	15°	16 მ/წმ				

ვარიანტი 2 – თავად ჩაატარეთ ექსპერიმენტი და შეიტანეთ თქვენთვის სასურველი მონაცემები

	გასროლილი კუთხე	საწყისი სიჩქარე (მ/წმ)	ფრენის სიშორე (მ-დაცემის ადგილი)	ფრენის დრო (წმ)	მაქსიმალური სიმაღლე (მ)	დამატებითი ინფორმაცია
ცდა 1						
ცდა 2						
ცდა 3						
ცდა 4 და ა.შ.						

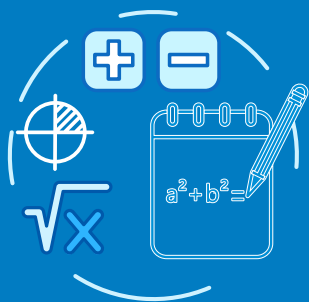

კუთხით გასროლილი სხეულის მოძრაობის აღწერა

ნაშრომი წარმოადგინეთ რეფერატის სახით, თან დაურთეთ ცდის შედეგები და ფოტო მასალა.

ნაშრომის პრეზენტაციისას უპასუხეთ კითხვებს:

- I.** აღწერეთ კუთხით გასროლილი სხეულის მოძრაობის ტრაექტორია, გრაფიკი და დაასახელეთ რომელ სიდიდეებს შორის დამყარდა დამოკიდებულება?
- II.** ფორმულის წარმოდგენისას რომელ სიდიდეს შეესაბამება დამოუკიდებელი ცვლადი და რომელს დამოკიდებული? რა ტიპის დამოკიდებულება დამყარდა ცვლადებს შორის? რომელი ფუნქციით არის შესაძლებელი აღნიშნული დამოკიდებულების წარმოდგენა?
- III.** მოცემულობიდან გამომდინარე რამდენი სხვადასხვა ფორმით არის შესაძლებელი მოძრაობის ტრაექტორიის აღწერა/მოდელირება ფორმულით? რომელი ფორმით წარმოდგენა უმჯობესი? წარმოადგინეთ თითოეული ფორმა და იმსჯელეთ, რომელი ფორმულირება არის მეტად მარტივი მოცემული სიტუაციისთვის.
- IV.** დააკავშირეთ თქვენს ხელთ არსებული ინფორმაცია რეალურ კონტექსტს, რას შეესაბამება დამოკიდებული ცვლადი, რას დამოუკიდებელი? რომელ სიდიდეებს შორის არის შესაძლებელი დამოკიდებულების გარკვევა? შეგიძლიათ იმსჯელოთ, სტანდარტული ფორმით წარმოდგენის შემთხვევაში, რას შეესაბამება b და c პარამეტრები?
- V.** როგორ დაგეხმარათ ტექნოლოგიები დავალების შესრულებაში? რომელი აპლიკაცია და სიმულაცია გამოიყენეთ და როგორ?

ინტეგრირება ფიზიკასთან:

ფიზიკის კურსიდან ვიცით, რომ როდესაც სხეულს ვისვრით ჰორიზონტისადმი კუთხით, სხეულის მოძრაობა აღიწერება განტოლებით:

$$h(t) = \frac{1}{2}gt^2 + v_0t + h_0 \quad (\text{I ფორმულა})$$

$$v(t) = v_0 + gt \quad (\text{II ფორმულა})$$

$$d = \frac{v^2 \sin 2\alpha}{g} \quad (\text{III ფორმულა})$$

I ფორმულის შემთხვევაში:

h_0 – სხეულის საწყისი სიმაღლეა, v_0 – საწყისი ვერტიკალური სიჩქარე, ხოლო g – თავისუფალი ვარდნის აჩქარება. ფორმულით ვხედავთ, რომ დროის ნებისმიერ მომენტში შეგვიძლია დავადგინოთ, თუ რა სიმაღლეზეა სხეული მიწიდან, სხეულის მდებარეობა დამოკიდებულია დროზე კვადრატულად. მოცემულია კვადრატული ფუნქცია.

II ფორმულის შემთხვევაში:

d (distance) – არის მანძილი გასროლის წერტილიდან დაცემის წერტილამდე, v_0 ბურთის მოძრაობის საწყისი სიჩქარე, α გასროლის კუთხე, ხოლო g – თავისუფალი ვარდნის აჩქარება. $g \approx 9.8$ მ/წმ² (ამოცანებში დავამრგვალოთ $g \approx 10$ მ/წმ²-მდე). ამ ფორმულაში სხეულის მოძრაობის სიჩქარე დამოკიდებულია აჩქარებაზე წრფივად.

ზემოთ მოცემული ფორმულებით ვხედავთ, რომ კვადრატული ფუნქცია მოცემულია სხვადასხვა ფორმით. მიმდინარე პარაგრაფში განვიხილავთ კვადრატული ფუნქციის წარმოდგენის სტანდარტულ ფორმას.